

Klassenklimaat protocol OBS Ekenrooi

Maart 2012

Vastgesteld in de MR op 5 maart 2012
Bijgesteld maart 2013

Inhoud

	Blz.
01. Inleiding	2
02. Gedrag en bewustwording van de pester	7
03. Plan van aanpak	8
04. Reglement voor alle kinderen van OBS Ekenrooi	9
05. Wat doen we als pesten geconstateerd wordt?	10
06. Pestvragenlijst leerlingen	11
07. Pestvragenlijst ouders	13
08. Formulier: Waarom Pesten?	14
09. Voorbeeldbrief voor ouder(s)/verzorger(s)	15
10. Adviezen voor ouder(s)/verzorger(s)	17
11. Boekenlijst	18

1. Inleiding

Leerlingen moeten net als thuis, ook op school leren om met elkaar om te gaan. Daarom vinden wij het belangrijk dat er duidelijke regels en afspraken gelden. Het is van belang dat deze voor de hele school hetzelfde zijn. Een reglement dat wordt besproken met de leerlingen, in het team en waarvan ook de ouders op de hoogte zijn, vinden wij daarbij zinvol.

In dit protocol hebben we beschreven welke gevolgen het pesten heeft, wat onze school doet om pesten te voorkomen, hoe we ermee omgaan en wat ouders kunnen doen. Ook staat er achtergrondinformatie in over pesten, de regels en vragenlijsten.

Pesten, wat is het?

Pesten is het systematisch, langdurig en herhaald lastig vallen van iemand met als gevolg die ander pijn te doen.

Een of meerdere kinderen proberen de ander (opzettelijk) pijn te doen. Die ander is altijd dezelfde persoon. Het pestgedrag richt zich altijd op een bepaald kind. Het gepeste kind is niet in staat zich te verdedigen. Dit kan verscheidene oorzaken hebben.

Pesten is een ernstig en complex probleem. De oorzaken zijn divers en moeilijk te achterhalen. Lange tijd is pesten gezien als iets 'wat erbij hoort', is het gezien als plagen. Maar de gevolgen van pesten zijn vele malen erger en worden vaak onderschat.

Verschil tussen plagen en pesten

PESTEN: * langdurig en herhaaldelijk
 * vaak in groepsverband
 * machtsongelijkheid
 * steeds gericht op dezelfde persoon of groep

PLAGEN: * van korte duur
 * niet in groepsverband
 * gelijkwaardig
 * geen vast doelwit

Manier van pesten

Pesten kan o.a. de volgende vormen aannemen.

- * fysiek: slaan, schoppen, duwen, spugen, haren trekken, etc.
- * verbaal: bijnamen verzinnen, roddels verspreiden, nare opmerkingen maken, etc.
- * emotioneel: iemand negeren, buiten sluiten, verstoppen van bezittingen, vernederen, etc.

Mogelijke gevolgen van pesten

Mogelijke gevolgen voor het slachtoffer:

- * faalangst
- * wantrouwend en depressief
- * geen of weinig zelfvertrouwen
- * lichamelijke klachten
- * slecht presteren
- * verlegenheid, geïsoleerd raken
- * poging tot of dreigen met zelfmoord
- * etc.

Pesten heeft ook een negatieve uitwerking op de omstanders. Kinderen die het pesten van dichtbij meemaken voelen zich bang of worden wantrouwend. Ze voelen zich vaak schuldig omdat ze niet ingrijpen en zijn bang om zelf slachtoffer te worden.

Pesters leren, als ze niet gecorrigeerd worden, dat ze met agressie, geweld en bedreigingen hun zin krijgen. Pesters komen vaak terecht in een neerwaartse spiraal en uit onderzoek blijkt dat zij beduidend meer kans hebben om op latere leeftijd crimineel gedrag te gaan vertonen.

Signalering van pesten

Bij zowel slachtoffers als pesters zijn duidelijke kenmerken te signaleren.

Kenmerken van een slachtoffer:

- * heeft weinig vrienden op school, voelt zich eenzaam
- * is verlegen en teruggetrokken
- * mist vaak het vermogen om regels en normen te ontdekken in een groep
- * is onzeker
- * weet niet hoe hij met agressief gedrag om moet gaan
- * is weinig assertief, komt weinig voor zichzelf op
- * huilt sneller
- * vermindering prestatie
- * komt met tegenzin naar school

Kenmerken van een pester:

- * agressief gedrag
- * impulsief gedrag
- * heeft moeite met het inleven in een ander
- * is veel met zichzelf bezig
- * wil de baas zijn over de ander
- * heeft moeite met samenwerken, is ongeduldig
- * kan complexe situaties moeilijk aan

Wat de school doet ter voorkoming van pesten?

1 regels en grenzen afspreken

Op een veilige school vertrouwen de leerlingen elkaar, weten ze waar de grens ligt tussen plagen en pesten en komen ze voor elkaar op. Leerlingen leren net als thuis, ook op school met elkaar om te gaan. Daarom moeten er duidelijke regels en afspraken gelden.

We vinden het van belang dat deze voor de hele school hetzelfde zijn. Er is een reglement dat regelmatig besproken wordt met de leerlingen. Dat ouders daar ook van op de hoogte zijn, vinden wij daarbij zinvol.

2 signaleren

Om pestgedrag aan te pakken is het belangrijk om tijdig te signaleren (en te corrigeren). Toezicht op het schoolplein en duidelijke uiting van het team, naar zowel leerlingen als ouders. Wij tolereren niet dat er op school gepest wordt.

De school wil een veilig klimaat voor de leerlingen bieden, waarin de leerlingen met plezier kunnen leren en waar pesten niet voorkomt. We willen dat de kinderen zich aanvaard en gerespecteerd voelen door zowel de leerkracht als de medeleerlingen. Veiligheid is een belangrijke voorwaarde wil een kind kunnen leren. Als een kind zich bedreigd voelt, zal dat van invloed zijn op het volledige functioneren. Niet alleen het slachtoffer ervaart de angst, vernedering en pijn, maar ook de kinderen die er getuige van zijn, worden beïnvloed.

3 Corrigeren

Leerkrachten corrigeren direct en op gepaste wijze zodra zij pestgedrag signaleren. Negeren of door de vingers zien van pestgedrag versterkt namelijk de negatieve gevolgen van het pesten. Pesters voelen zich gesterkt en slachtoffers voelen zich nog meer in de steek gelaten.

Correct en direct corrigeren is essentieel voor het terugdringen van pestgedrag.

Bewustwording.

Tot voor kort werd de oplossing (en de oorzaak) van het pestprobleem meestal gezocht bij het gepeste kind, het slachtoffer moest weerbaarder en assertiever worden. Nu blijkt dat inspelen op het invoelingsvermogen van de pester veel meer effect heeft, omdat daarmee het pestgedrag wordt gestopt. In plaats van dat de aandacht van het ene naar het andere slachtoffer wordt verlegd.

Het aanspreken van de pester op zijn gedrag en het laten uitleggen van zijn gedrag is een manier van aanpak die aan te bevelen is en die wij toepassen.

Uiteraard wordt het slachtoffer van de pesterijen niet vergeten en proberen wij hem/haar de nodige (positieve) aandacht en bescherming te geven. Zowel bij het slachtoffer als de pester is het verstandig om de ouders te wijzen op de bestaande situatie en te betrekken bij het zoeken naar oplossingen.

De meelopers zijn ook een groep die aandacht nodig heeft. Als je deze groep kinderen kunt bereiken, kan dit voor een ommezwaai zorgen in het pestgedrag.

Wanneer de pester zich niet meer gesteund voelt door anderen, zal hij er sneller mee stoppen. De meelopers kun je het beste benaderen in groepsverband. Wij willen bij de aanpak van een pestprobleem van deze groep gebruik maken. We willen ze ervan bewust maken dat meelopen geen goede oplossing is.

Inventarisering pestproblematiek op school

Het is niet makkelijk om pesten te signaleren omdat het ook vaak stiekem gebeurt, buiten het zicht van leerkrachten en ouders.

Slachtoffers zoeken niet snel hulp omdat ze niet willen klikken. Ze zijn bang dat ze daardoor de kans lopen om extra hard te worden aangepakt door de pester.

Door middel van het (anoniem) afnemen van een vragenlijst, is het mogelijk om beter zicht te krijgen op pesten in de klas, op school en daarbuiten.

Wij hebben twee contactpersonen aangesteld tot wie de kinderen (en eventueel ouders) zich makkelijk kunnen wenden als ze problemen op dit vlak hebben en het niet aan de groepsleerkracht durven te vertellen.

Contactpersoon onderbouw: juf Yolanda Kolkman

Contactpersoon bovenbouw: juf Pascalie Dumoulin

2. Gedrag en bewustwording van de pester.

Kinderen die pesten zijn vaak de meest dominanten uit de groep. Ze gedragen zich agressiever en reageren eerder met geweld dan andere kinderen. Meestal doen ze ook agressief ten opzichte van volwassenen: de trainer, leerkracht of hun ouders.

Pesters lijken populair in een groep, maar zijn het uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien wat ze allemaal durven.

Via pesten lukt ze dat het makkelijkst: ze krijgen andere kinderen mee bij het pesten van een bepaald kind. En wie meedoet, loopt minder kans zelf slachtoffer te worden.

Pesters komen vaak heel zelfverzekerd over. Ze nemen initiatief om de regels te overtreden, verzinnen hoe ze andere kinderen en volwassenen dwars kunnen zitten. Ze zijn er vaak goed in zichzelf 'uit de problemen te praten'. Doorgaans voelen ze zich niet schuldig over hun pestgedrag, vooral als ze met een groepje zijn. Het slachtoffer zien ze als iemand die 'erom vraagt gepest te worden'.

Soms is een pestkop een kind dat in een andere situatie zelf gepest werd. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in een andere groep of in een andere situatie als pester gaan opstellen.

Een pestend kind dat zijn gang kan gaan, leert dat pesten een manier is om je in een groep te handhaven. Het leert niet om zich op een andere manier te uiten. Pesters kunnen lang last ondervinden van hun gedrag ten opzichte van anderen. Ze hebben bijvoorbeeld moeite om vrienden te maken of te houden. Het tegengaan van pesten is daarom niet alleen van belang voor de slachtoffers, het is ook belangrijk voor de pesters, om hun kansen op een goede ontwikkeling zo groot mogelijk te maken.

Een pester realiseert zich vaak niet wat de gevolgen zijn van zijn/ haar gedrag. Door het laten invullen van het pest-formulier maar natuurlijk ook door inbreng van leerkrachten en ouders willen we de pester in ieder geval bewust maken van wat hij teweeg brengt. Met uiteraard als doel dat de pester aan zijn storende gedrag een einde maakt.

3. Plan van aanpak:

1. regels en grenzen afspreken

- Met de kinderen wordt (klassikaal) het pestreglement besproken. Zie hoofdstuk 4.
- Iedere twee weken wordt een regel van het pestreglement besproken in de groepen. Deze regel wordt ook vermeld in onze nieuwsbrief: "De Bekekenrooi".
- Het originele reglement wordt in iedere klas als basis gebruikt. Daarnaast maakt iedere klas nog zijn eigen groepsafspraken. Dit kan voor iedere groep verschillend zijn. Deze afspraken worden door iedere leerling ondertekend. De groepsafspraken worden doorgegeven aan het volgende leerjaar.
- Het reglement + groepsafspraken wordt duidelijk zichtbaar opgehangen.
- Kinderen van groep 4 t/m 8 vullen de pestvragenlijst (anoniem) in.
- Het reglement wordt opgenomen in de schoolgids.

2. Signaleren

- Extra alertheid tijdens speelmomenten.
- Invullen lijsten klassenklimaat:
Kinderen vullen dit 2 keer per schooljaar in en ouders 1 keer.
- Observaties in de klas en tijdens buiten spelen.

3. Corrigeren

- Pesters (en slachtoffers) worden aangesproken op hun gedrag en krijgen sancties opgelegd.
Voor welke sanctie gekozen wordt, ligt aan de situatie en het betrokken kind.
- Zie verder hoofdstuk 5....

PESTEN.....NEE!!

4. Reglement voor alle kinderen van OBS Ekenrooi.

Regels:

Op OBS Ekenrooi gaan we respectvol met elkaar om:

- 1. Iedereen hoort erbij en mag meedoen.**
Uitlachen, dingen afpakken of kinderen uitsluiten vinden we niet goed.
- 2. Als je kwaad op iemand bent, zorg eerst dat je rustig wordt en probeer het samen uit te praten.**
Lukt dit niet, dan vraag je hulp aan een leerkracht.
- 3. Als je iets wilt lenen of gebruiken van een ander, vraag het dan eerst.**
- 4. Doe alleen bij een ander wat je zelf ook fijn vindt.**
Doe niet bij een ander, wat die niet wil.
- 5. Kinderen noemen elkaar bij de voornaam.**
We gebruiken geen scheldnamen.
- 6. Ook in onze taal hebben we respect voor elkaar.**

5. Wat doen we als pesten geconstateerd wordt?

1. De pester (en slachtoffer) wordt door de leerkracht aangesproken op zijn gedrag.
De pester en het slachtoffer gaan samen met de leerkracht in gesprek.
2. Als het gedrag zich herhaalt, dan worden ook de ouders (van de pester en het gepeste kind) op de hoogte gesteld.
3. De pester vult het formulier "Waarom pesten?" in.
4. Het ingevulde formulier wordt besproken door de groepsleerkracht en de pester.
5. De pester brengt het formulier, ondertekend door ouders/verzorgers, weer mee terug. De leerkracht neemt telefonisch contact op met de ouders.
6. Er volgt een gesprek met de pester, zijn/haar ouders en de groepsleerkracht.
7. De ouders van het gepeste kind worden, naar gelang de situatie, in een vroeger of later stadium op de hoogte gebracht, ondersteund en betrokken bij de 'oplossing'.
8. De leerkracht houdt een gesprek met de meelopers.
9. (Na afronding) altijd een afrondende terugkoppeling naar de geïnformeerde ouders.
10. Registratie vermelden in dit protocol. Aantal malen protocol gestart is ook een meetbaar punt.

Andere zinvolle handreikingen:

- * opdrachten in de klas waarbij samenwerken belangrijk is
- * nadruk op het feit dat vertellen pesten geen klikken is
- * tijdens schooltijd is er altijd toezicht
- * werkstukken maken over pesten (verhaal, tekening, gedicht)
- * regelmatig met de leerlingen de sfeer in de klas bespreken
- * voorkomen van vervelende situaties voor kinderen (bijv. teams kiezen bij de gym, niet door de kinderen zelf maar op verschillende manieren door de leerkracht met behulp van de ideeën van leefstijl).
- * aandacht voor pesten en gepest worden niet eenmalig maar meerdere keren gedurende het schooljaar, op schoolniveau
- * Via onze nieuwsbrief "De Bekekenrooi" houden wij de ouders op de hoogte over het pestgedrag op school.

6. vragenlijst klassenklimaat leerlingen

Ik zit in groep:.....

Maak steeds het vakje zwart dat het beste bij jouw gevoel past.

1. Zo voel ik me in de klas
 - heel onveilig en bang
 - een beetje onveilig
 - gaat wel
 - een beetje veilig
 - erg veilig

2. Zo voel ik me op de speelplaats
 - heel onveilig en bang
 - een beetje onveilig
 - gaat wel
 - een beetje veilig
 - erg veilig

3. Zo voel ik me onderweg naar school
 - heel onveilig en bang
 - een beetje onveilig
 - gaat wel
 - een beetje veilig
 - erg veilig

4. Hoe vaak schoppen, slaan of duwen kinderen jou terwijl jij dat niet wil?
 - elke dag
 - vaak
 - soms
 - bijna nooit
 - nooit

5. Hoe vaak zeggen kinderen gemene dingen tegen jou?
 - elke dag
 - vaak
 - soms
 - bijna nooit
 - nooit

6. Hoe vaak word je gepest?
 - elke dag
 - vaak
 - soms
 - bijna nooit
 - nooit

7. Als je dit schooljaar gepest bent aan wie heb je dat dan verteld?
 - ik ben niet gepest
 - aan mijn vader of moeder
 - aan mijn broer of zus
 - aan een meester of juf op school
 - aan een vriend of vriendin
 - aan niemand

8. Hoe vaak pest je zelf iemand anders?

- elke dag
- vaak
- soms
- bijna nooit
- nooit

9. Je mag de namen opschrijven van kinderen die (vaak) gepest worden:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Je mag de namen op schrijven van kinderen die (vaak) anderen pesten:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Wat zou de school kunnen doen om pesten te voorkomen of te laten stoppen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. Wat wil je zelf doen om pesten te voorkomen of te laten stoppen?

7. Klassenklimaat ouders

Ingevuld door: _____

Op (datum): _____

Voor mijn kind in groep: _____

1. Wilt u bij de volgende vragen aangeven, welk antwoord van toepassing is op uw zoon of dochter?

- mijn kind wordt nooit gepest
- mijn kind wordt ongeveer 1x per jaar gepest
- mijn kind wordt ongeveer 1x per maand gepest
- mijn kind wordt ongeveer 1x per week gepest
- mijn kind wordt ongeveer 1x per dag gepest
- mijn kind wordt meerdere keren per dag gepest

2. Indien u bij vraag 1 heeft aangegeven dat uw kind gepest wordt, waar gebeurt dat dan?

- mijn kind wordt in de klas gepest als de leerkracht erbij is
- mijn kind wordt in de klas gepest als de leerkracht even weg is
- mijn kind wordt op de gang gepest
- mijn kind wordt op het schoolplein gepest in de pauze
- mijn kind wordt op het schoolplein gepest voor schooltijd
- mijn kind wordt gepest op weg van en naar school

8. Formulier: Waarom pesten?

Datum:

Naam:

.....
.....

Groep:

Wie heb je gepest?

.....
.....

Wat heb je gezegd en/of gedaan?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Waarom heb je gepest?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Hoe denk je dat degene die door jou gepest wordt zich voelt?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Hoe zou je het vinden als je zelf gepest werd?

.....
.....
.....
.....

Handtekening ouders/verzorgers voor gezien

DATUM:.....

HANDTEKENING VOOR GEZIEN:

9. Voorbeeldbrief voor ouder(s)/verzorger(s)

Beste ouder(s)/ verzorger(s),

Wij willen voor uw kind een veilige omgeving zijn, een school met een goed pedagogisch klimaat, waarin kinderen met plezier en succes kunnen leren en zich ontwikkelen. Een ding dat daar zeer zeker niet bij hoort is pesten. Basisschool Ekenrooi voert een actief beleid tegen pesten op school. Om u daarover te informeren en daarbij te betrekken, krijgt uw kind vandaag deze brief mee.

Er bestaat een duidelijk verschil tussen plagen en pesten. Plagen is onschuldig, pesten is gemeen en zorgt ervoor dat kinderen zich in hun eigen leefomgeving, zoals op school, niet meer prettig voelen.

Misverstanden over pesten:

- pesten gaat vanzelf over...
- het slachtoffer vraagt erom met zijn gedrag...
- zo zitten mensen nu eenmaal in elkaar...
- van pesten word je hard...
- je moet je niet bemoeien met de pester en het slachtoffer.....

De trieste werkelijkheid is namelijk dat pesten wel degelijk pijn doet en op sommige kinderen levenslange (negatieve) invloed heeft. Pesten is een vorm van geweld waarbij stelselmatig getreiterd en gekweld wordt zodanig dat de gepeste kinderen angstig en onzeker worden en buiten de groep komen te staan. Geen zin meer hebben in school, geen zin meer om buiten te spelen, geen vriendjes over de vloer, nooit uitgekozen worden bij de gym en nooit uitnodigingen voor feestjes krijgen. En dat zijn nog maar de minst erge gevolgen.....

Omdat wij, als school, ervoor willen zorgen dat alle kinderen de school als een veilig en fijne plek ervaren, hebben we een klassenklimateglement waaraan alle kinderen zich dienen te houden. Aan het klassenklimateglement wordt klassikaal de nodige aandacht besteed. Mocht er zich een situatie voordoen waarin we duidelijk te maken hebben met pestgedrag dan wordt de 'pester' daarop aangesproken en worden er aanvullende maatregelen genomen, zoals een gesprek met de betreffende leerkracht en ouders. Uiteraard krijgt het slachtoffer van de pesterijen de nodige (positieve) aandacht en bescherming en worden ook hier de ouders op de hoogte gebracht.

Om het pesten op onze school te inventariseren vullen alle kinderen van groep 4 t/m 8 (anoniem) een vragenlijst in waaruit wij kunnen opmaken hoe groot de problematiek momenteel is.

Wij hopen dat wij u voldoende inzicht gegeven hebben in de manier waarop wij pesten op school aanpakken. Op het volgende blad vindt u nog enkele adviezen. Mocht u verder nog vragen hebben dan kunt u zich natuurlijk altijd wenden tot de groepsleerkracht.

Team obs Ekenrooi

10. Adviezen voor ouder(s)/verzorger(s):

- Neem pesten serieus, het kan ook uw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem, sluit er dus niet de ogen voor.
- Praat met uw kind over school, over relaties in de klas en vraag af en toe ook of er gepest wordt.
- Geef af en toe informatie over pesten en benadruk dat pesten wel pijn doet.
- Leer uw kind ook voor anderen op te komen.
- Geef zelf uiteraard het goede voorbeeld door anderen niet op uiterlijk of handicaps te beoordelen.
- Corrigeer uw kind als het voortdurend anderen buiten sluit.
- Maak duidelijk dat (verbaal) geweld nooit een oplossing is.

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen:

- Bespreek pesten op school met de leerkracht.
- Maak duidelijk aan uw kind dat pesten bespreekbaar is en dat praten over pesten en gepest worden geen klikken is.
- Laat uw kind opschrijven wat het meemaakt als uw kind er moeilijk over kan praten.
- Vraag aan ouders van een vriendje of hun kind ooit iets vertelt over de sfeer in de klas en wie er gepest wordt op school.
- Maak duidelijk dat de schuld van het pesten niet bij uw kind ligt.
- Benadruk de positieve eigenschappen van uw kind (sportief, muzikaal, creatief enz.) door uw kind bijvoorbeeld lid te laten worden van een club.

Adviezen aan ouders van pesters:

- Neem het probleem serieus.
- Maak je kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Laat hem/haar zich voorstellen hoe het zou zijn om zelf gepest te worden.
- Maak duidelijk dat (verbaal) geweld nooit een oplossing is.
- Maak duidelijk dat deze manier van omgang met anderen niet acceptabel is.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.

Adviezen aan ouders van meelopers:

- Ga met het kind praten over waarom het meeloopt met pesten.
- Vraag aan het kind: "Hoe zou jij het vinden, als je gepest werd?"
- Vraag aan het kind, wat hij in het vervolg gaat doen, als er gepest wordt. Laat het uw kind vertellen, alsof hij naar een film zit te kijken.
- Geef duidelijk aan, dat hij nu geen straf krijgt, maar dat hij niet nog een keer moet meehelpen met pesten. Als een kind hiermee akkoord gaat, sluit je het gesprek in een positieve sfeer af.

11. Boekenlijst

Groep 1 / 2

- * Kleine Klaas en grote vis – Dolf Verroen
- * Superduck – Rindert Kromhout
- * Paul wordt gepest – Anja Rieger (prentenboek)

Groep 3 / 4

- * Kleine Klaas en grote vis – Dolf Verroen
- * Superduck – Rindert Kromhout
- * Erge Ellie en nare Nellie – Rindert Kromhout
- * Ik neem het niet meer – Statia Cramer

Groep 5 / 6

- * Tirannen – A. Chambers
- * Pesten – Anne Charlish
- * Kaatje Knal en de biefstukbende – Carry Slee
- * Daniel – Yvonne van Emmerik
- * Ik sla ze tot moet – Mariska Hammerstein
- * Vechten met Veronica – Marilyn Sachs

Groep 7 / 8

- * Spijt – Carry Slee
- * Tirannen – A. Chambers
- * Treiterkoppen – Mieke van Hooft
- * Jan zegt nooit wat – Willy Schuyesmans
- * Eigen schuld – Chris Bos
- * Het pest actie plan – Guy Didelez

Algemeen:

Kinderen en pesten – Drs. Bob van der Meer
Filmpje van Bob van der Meer op www.leerkracht24.nl